

Interesi i interesne grupe

*“Deset ljudi koji govore prave veću buku nego deset
hiljada ljudi koji ćute” Napoleon*

Tema:

- ▶ Šta su interesne grupe?
- ▶ Koji su osnovni tipovi interesnih grupa?
- ▶ Koje su osnovne teorije o učešću grupa u politici?
- ▶ Da li doprinose demokratiji?
- ▶ Kako interesne grupe vrše uticaj?
- ▶ Šta su novi društveni pokreti?

Definicije interesnih grupa (IG)

- ▶ Politički pluralizam - koji uključuje slobodu udruživanja i iskazivanja različitih grupnih interesa u odnosu do države
- ▶ *IG su organizacije čiji članovi djeluju zajedno, da bi ostvarili uticaj na javnu politiku u cilju promovisanja njihovog zajedničkog (opšteg) interesa*
- ▶ Uključuju POLITIČKI MOTIV javnog zastupanja

IG vs. Političke stranke

- ▶ Namjera i način djelovanja
- ▶ Područje orijentacije
- ▶ **Hibridizacija** političkih stranaka i IG

Prve “interesne” grupe

- ▶ Društvo za aboliciju, 1787.
- ▶ Liga protiv zakona o kukuruzu, 1839.
- ▶ Mlada Italija, 1831.
- ▶ Društvo za ženska prava, 1866.
- ▶ Interesne grupe ili grupe za pritisak?

Tri osnovna tipa

- ▶ Običajne
- ▶ Institucionalne
- ▶ Asocijativne
 - ▶ Samo one koje koriste legalna sredstva borbe,
 - ▶ Saradnja, neposlušnost, protest
 - ▶ Grupe posebnih interesa i promotivne grupe,
 - ▶ Insajderske i autsajderske grupe.

Dva glavna tipa IG

- ▶ Ekonomske ili profesionalne (sindikati, udruge poslodavaca, različite profesionalne udruge) - LEGITIMNI DIO POLITIČKOG SUSTAVA DEMOKRATSKIH DRŽAV
- ▶ Javne interesne grupe
- ▶ Problem „javnog“ zastupanja / reprezentacije

Razlike između IG

- ▶ Vrsta i tip članstva: potencijalno i stvarno
- ▶ Primarne aktivnosti: lobiranje (advocacy), predstavništvo, mobilizacija članova, medijske kampanje, istraživanja, suport ili savjetovanje, prostovoljni rad, monitoring kampanja političkih stranaka...
- ▶ Financiranje: članarine (trvtke, pojedinci), donacije i darovi pojedinaca, doprinosi fundacija ili pokrovitelja, financijski suport iz državnog proračuna, Eu fondovi...

Adresati uticanja IG

- ▶ Parlament, vlada i uprava, pravosuđe, stranke, javno mišljenje, međunarodne organizacije
- ▶ **OBLIKE UTJECANJA** : prijateljsko uvjeravanje i mreženje, javno mišljenje, organizacija demonstracija i stavka

- Različito utjecanje preko: ministra, ministarstva - birokrata, članova političkih stranaka u parlamentu, službenika na ministarstvima, sudstva, itd.
- djelovanje na različitim nivojima: lokalno, nacionalno, europsko, međunarodno;
- aktivnost u međunarodnih i europskih mrežama organizacija

Lobiranje

- ▶ Lobiranje je obraćanje članovima parlamenta u nameri, da se utiče na zakonodavstvo (Webster dictionary)
- ▶ Lobiranje nije samo utjecanje ali je itekako potrebna i analiza i shvaćanje problema, kako bi onima koji odlučuju, objasnili moguće posljedice tih odluka (Lefebir)
- ▶ Komunikacija između ljudi, tehnika javnog zagovaranja, niz akcija kojima cilj je utjecaj na političke odluke

Modeli učestvovanja u politici

- ▶ Pluralizam
 - ▶ “sve aktivne i legitimne grupe stanovništva mogu da postignu da se čuju u nekoj od ključnih faza odlučivanja”
 - ▶ “moći koje se međusobno ograničavaju”
- ▶ Korporativizam
 - ▶ Privilegovan položaj određenih grupa u odnosu na vladu
- ▶ Nova desnica
 - ▶ Nenaklonost jer je akcenat na pojedincu

Logika kolektivne akcije

- ▶ Menkur Olson
- ▶ Ako članovi neke grupe imaju zajednički interes ili cilj i ako bi svima bilo bolje kad bi se taj cilj ostvario bilo bi logično da svi rade na ostvarenju tog cilja.
- ▶ To, na žalost, nije tačno.
- ▶ Osim ako broj pojedinaca u grupi nije sasvim malen ili ako ne postoji prisila pojedinci će pokušati *free raiding*.
- ▶ Svi imaju korist od javnog dobra, ali nemaju interes da plaćaju cijenu. Neka drugi plate cijenu, jer je korist ionako opšta.

“ZA” interesne grupe

- ▶ Jača se reprezentacija
- ▶ Podstiče se rasprava
- ▶ Proširuje se participacija
- ▶ Kontrolišu se predstavnici
- ▶ Održava se stabilnost

“PROTIV” interesnih grupa

- ▶ Doprinosi se nestabilnosti
- ▶ Jačaju se podjele
- ▶ Nema odgovornosti
- ▶ Politički proces se zatvara
- ▶ Blokira se vlada

Koliki je značaj interesnih grupa?

- ▶ Politička kultura
- ▶ Institucionalno uređenje
- ▶ Partijski sistem
- ▶ Priroda i način vođenja javne politike

Od čega zavisi taktika?

- ▶ Naklonost javnosti prema grupi
- ▶ Veličina grupe
- ▶ Finansijska moć
- ▶ Snaga u odnosu na vladu
- ▶ Lične i institucionalne veze

- ▶ Ko su lobisti? Profesionalni ubjeđivači.

Šta je građanska neposlušnost?

- ▶ Kršenje propisa i procedura kako bi se ukazalo na problem.
- ▶ Mahatma Gandhi
 - ▶ satjagraha (insistiranje na istini)
 - ▶ Pasivni otpor
- ▶ Martin Luter King...

Novi društveni pokreti

- ▶ Postmaterijalizam
- ▶ Nova ljevica
- ▶ Antiglobalizam
- ▶ Moć u postindustrijskim društvima raspršena
- ▶ Hana Arent i Erik From *protiv*
- ▶ Noam Čomski i Naomi Klajn *za*